

เรื่องลทธิธรรมเนียมต่าง ๆ ภาคที่ ๗

หมายรับสั่ง แลบายูชโคมตรา ในการพระราชพิธีวิสาขบูชา

ในรัชกาลที่ ๔

พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงพระศพ

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงสรรพสาตรศุภกิจ

๕ ๔
เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๓

พิมพ์ที่โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร

คำนำ

หม่อมเจ้าทองเชษฐสมชาติ ต.จ. หม่อมเจ้าชายใหญ่ในพระเจ้า
บรมวงศ์เธอ กรมหลวงสรรพสาตรศุภกิจ มาแจ้งความต่อกรรมการ
หอพระสมุดวชิรญาณสำหรับพระนครว่า มีครุฑท้าวสร้างหนังสือในงาน
พระศพพระบิดาเพิ่มเติมที่หม่อมเจ้าหญิงเม้าได้ทรงสร้างอีกสักเรื่อง๑ ขอ
ให้กรรมการช่วยเลือกเรื่องหนังสือให้ ข้าพเจ้าจึงได้รวบรวมเรื่องพระราช
พิธีวิสาขบูชาครั้งรัชกาลที่ ๔ เข้าเป็นหนังสือในประเภทลัทธิตุทธนิยม
ต่าง ๆ นับเป็นภาคที่ ๗ ให้หม่อมเจ้าทองเชษฐสมชาติพิมพ์ตามประสงค์.

หนังสือซึ่งรวมพิมพ์เป็นเรื่องลัทธิตุทธนิยมต่าง ๆ ภาคที่ ๗ น

หนังสือเดิม ๒ เรื่องด้วยกัน คือหมายรับสั่งพระราชพิธีวิสาขบูชาเมื่อ
บมระแสง พ. ศ. ๒๔๐๐ ยศกรมหลวงสรรพสาตร ฯ ประสูตุนนเรื่อง ๓

อีกเรื่อง ๑ บานชีโคมตราซึ่งพระบรมวงศานุวงศ์แลข้าราชการผู้ใหญ่
ผู้น้อยทำสำหรับจุดเป็นพุทธบูชาในวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ในงาน

พระราชพิธีวิสาขบูชา แต่เป็นชั้นหลังมาใช้บมระแสง ประมาณว่า
อยู่ในระหว่างขกัญ พ. ศ. ๒๔๐๖ กยขบาล พ. ศ. ๒๔๐๗ บานชีโคมตรา

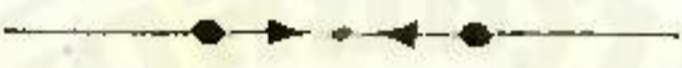
นี้มีประโยชน์ทางความรู้ปดวงตราของพระบรมวงศานุวงศ์แลข้าราชการ
โดยมาก เพราะทำลายโคมเป็นรูปตราตำแหน่งเป็นพน มีปลาอีก

อย่าง ๑ ที่ปรากฏว่าในครั้งนั้นมราชวัลประกวดโคมตราด้วย กาทนค

หมายรับสั่งการพระราชพิธีวิชาบูชา

ในรัชกาลที่ ๔ บรมเสงนพศก จุลศักราช ๑๒๑๕ พ.ศ. ๒๔๐๐

พระยาขำเรอภักดิ์ รัยพระบรมราชโองการใส่เกล้า ๆ ทรงพระ
 กรณาโปรดเกล้า ๆ สั่งว่า ฅวันเดือน ๖ ขน ๑๕ ค่ำ ขน ๑๕ ค่ำ แรม
 ค่ำหนึ่ง บรมเสงนพศก (พ.ศ. ๒๔๐๐) เป็นวันสมเด็จพระพุทธเจ้าประสูตร
 ไทศรัสนิพพาน เป็นวันนักษตฤกษ์ยิ่งกว่าครุขสงกรานตอก ทรง
 พระราชศรัทธาให้สาพระพุทธรเจ้า พระธรรมเจ้า พระสงฆเจ้า ด้วย
 สึงของเครื่องวิจิตรต่าง ๆ กับสังฆทานในวิชาขมาศบรมเสงนพศก ๕๐
 วิชาบูชา เป็นมหาบุญพิธีอันใหญ่ ฅวันเดือน ๖ ขน ๑๓ ค่ำย้าย
 พระสงฆ ๒๘ รูปสวคมนตรีพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย วันขน ๑๕ ค่ำเช้า
 ฅน ฅวันเดือน ๖ ขน ๑๕ ค่ำย้าย พระสงฆ ๒๘ รูปสวคมนตรีพระที่นั่ง
 ศุภิตมหาปราสาท วันขน ๑๕ ค่ำเช้าฅน ฅวันเดือน ๖ ขน ๑๕ ค่ำย้าย
 พระสงฆ ๓๐ รูปสวคมนตรีพระที่นั่งไพศาลทักษิณ วันแรมค่ำหนึ่งเช้าฅน
 ในวันเดือน ๖ ขน ๑๕ ค่ำเพลเช้า พระสงฆจะได้สัจปกรณ์พระ
 บรมอัฐ ๑๖ พระโกษฐในพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ๕๐๐ รูป ถวายเข้า
 กระตงสลาภภัทร จะได้ตั้งบายศรีแก้ว บายศรีทอง บายศรีเงิน เวียน
 เทียนสมโภชพระที่นั่งทั้ง ๓๐ แห่ง

16/07/2564

แลในวันเดือน ๖ ขึ้น ๑๕ ค่ำ ขึ้น ๑๕ ค่ำ แรมค่ำหนึ่ง เพลาค่ำ มี
พระธรรมเทศนาในวัดพระศรีรัตนศาสดารามทั้ง ๓ คนเหมือนอย่างทุกข

อนึ่งให้พนงนทนมาศ จักคอกไม้เพลิงไปยกนอกพระระเบียงวัดพระ
ศรีรัตนศาสดารามก่อนวันออก เดือนเดือน ๖ ขึ้น ๑๕ ค่ำ ขึ้น ๑๕ ค่ำ
แรมค่ำหนึ่ง คอกไม้พุ่ม ๗ ชนิดคนละ ๓๐ พุ่ม คอกไม้รุ่งใหญ่คนละ ๕ ขด
คอกไม้พะเนียงคนละ ๒๐ ขด ทั้ง ๓ คน

อนึ่งให้ข้าพระแก้วมรกต ข้าพระมรทพ ข้าพระวัดพระเชตุพน
ข้าพระวัดสุทัศน์ เบิกน้ำมันมะพร้าวต่อชาวพระคลังราชการตามโคมแก้ว
รอบพระระเบียง ตามซุ้มรอบพระมรทพ ๓ ซุ้ม ตามวัดพระเชตุพนรอบ
พระระเบียงให้พอทั้ง ๓ คน

อนึ่งให้สงฆกาวิ นิมนต์พระสงฆ์ทรงธรรมกถึกให้สำแดงธรรม
เทศนา ฟากตะวันออก วัดราชบูรณะ ๑ วัดสระเกษ ๑ วัดสุทัศน์เทพ
วราราม ๑ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ๑ วัดมหาธาตุวรวิหาร ๑ วัด
จักรวรรดิราชาวาส ๑ วัดประทุมคงคา ๑ วัดสมอราย ๑ วัดขจรนิเวศ ๑
วัดชนะสงคราม ๑ ฟากตะวันตก วัดอรุณราชวราราม ๑ วัดพิโมโลก ๑
วัดหงษ์ ๑ วัดประยุรวงศ ๑ วัดระฆังโฆสิตาราม ๑ วัดอมรินทาราม ๑
วัดสุวรรณาราม ๑ วัดราชโอรส ๑ วัดหนึ่ง ๑ วัดราชสถิต ๑ รวม ๒๐
อาราม ๗ ละกณฑ์ เดือนเดือน ๖ ขึ้น ๑๕ ค่ำ ขึ้น ๑๕ ค่ำ แรมค่ำหนึ่ง
ทั้ง ๓ วัน

อนึ่งให้ชาวพระคลังศุภรัต จักผ้าสยงทูลเกล้า ฯ ถวายทรงพระ
 หักดีสำหรับใส่กระจากเทศนา ๒๐ อาราม ๆ ละ ๓ วัน ผ้า ๖๐ ผืน ให้
 เบิกผ้าขาวเทศค่อท่านข้างในให้ช่างสนะตักเย็บธงตะเข้ให้พอ ๖๕ ทัว
 ครั้นเดือนเดือน ๖ ขึ้น ๑๕ ค่ำเพลาเช้าให้เอาทูลเกล้า ฯ ถวาย ทรงพระ
 ราชอโศกแล้วรับผ้าส่งให้ ๕ ตำรวรผูกคั้นไปปักทุกพระอารามหลวง แล้ว
 ให้รับเทียบเล่มละ ๓ บาท มีกัลละ ๓๐ เล่ม วันละ ๓๐ มีกัล ๓ วัน ๕๐ มีกัล
 ๖๐ กอก ๓๐ มีกัล ๓ วัน ๕๐ มีกัล ๖๐ กอกไม้สัปดาห์ละ ๓๐ กระทง
 ๓ วัน ๕๐ กระทง ๖๐ เทียนคหนึ่งสอเล่มละ ๓ ตำลึง ๖๐ เล่ม เทียน
 ประจำกณท์เล่มละ ๓ บาท มีกัลละ ๓๐ เล่ม ๖๐ มีกัล ๖๐ ประจำกณท์มีก
 ละ ๓๐ กอก ๖๐ มีกัล ๖๐ ถวายทรงพระหัตถ์แล้วให้ส่งที่เสมียนตรากรมวัง
 เดือนเดือน ๖ ขึ้น ๑๕ ค่ำเพลาเช้า

อนึ่งให้ชาวพระคลังมหาสมบัติจ่ายเงินให้กรมวังจ่ายส่งให้ท่านข้าง
 ในทำกระทงขาว ๒๐๐ กระทง กระทงหวาน ๒๐๐ กระทง เงิน ๓ ชั่ง
 ๕ ตำลึง ให้วิเศษทำกระจากเทศนา ๒๐ อาราม ๆ ละ ๓ วัน ไยละ
 ๒ บาท ๖๐ ไย เงิน ๓ ชั่ง ๓๐ ตำลึง ทำกระทงขาว ๒๐ กระทง
 กระทงหวาน ๒๐๐ กระทง เงิน ๓ ชั่ง ๕ ตำลึง รวมเงิน ๕ ชั่ง ให้
 กรมท่า สรรพากรชอหมวันละ ๕ ตำลึง เบ็ดไก่อวันละ ๒ ตำลึง ปลา
 วันละ ๓๐ ตำลึง รวมวันละ ๓๗ ตำลึง ๓ วัน เงิน ๒ ชั่ง ๓๓ ตำลึง รวม
 ๕๕ ชั่ง ๓๓ ตำลึง ๘๘ ตำลึง จ่ายให้แก่เดือนเดือน ๖ ขึ้น ๑๕ ค่ำ แล้ว
 ให้กำกับกรมท่า สรรพากรชอหม เบ็ด ไก่อ ปลาด้วยทั้ง ๓ วัน

อนึ่งให้ชาวพระคลังในซ้าย จำขมผงให้ท่านข้างในพื้นเทียนเล่มละ ๑ ตำลึง ๖๐ เล่ม เทียนเล่มละ ๑ บาท ๑๕๐๐ เล่ม เป็นขมผงหนัก ๒๑ ชั่ง ๑๕ ตำลึง แล้วให้จ่ายกระดาษสีให้ ๕ ตำรวจยี่ดโคม ๒๕๖ ใบ ล้อมวัง กรมพระนครบาลขี้ดกระจาก ๖๑ ใบให้พอ

อนึ่งให้กรมพระนครบาล นายอำเภอข้าราชการให้มื่อสาหพงษ์ อรรคมเทศนารักษาศิลกักบาตรปล่อยสัตว์ แล้วห้ามอย่าให้ผู้ใดฆ่าสัตว์ คัดสัตว์เสพสุราเมรัยในวันเดือน ๖ ขึ้น ๑๕ ค่ำ ขึ้น ๑๕ ค่ำ แรมค่ำหนึ่ง ทั้ง ๓ วัน

ครั้นเพลาจ่ายให้กระทำสักการบูชา เป็นต้นว่า ชูเทียน ธงผ้า ธงกระดาษ พวงดอกไม้ต่าง ๆ ไปบูชาที่ในพระอุโบสถนอกพระอุโบสถ ที่พระวิหาร ที่ลานพระเจดีย์ ที่ลานพระศรีมหาโพธิ ที่อารามไหน ตามศรัทธา

ครั้นเพลาค่ำตาม โคมประทีปทุกน้าบ้าน ทุกบ้าน ทุกเรือน ทุกแพ รางทุกแห่ง

แลในวันเดือน ๖ ขึ้น ๑๕ ค่ำ เพลาเช้า ให้มรรคนายกที่เคย ประณิษิตพระอารามใดก็ให้ยาวรวงชกชวณอาณาประชาราษฎร์ให้ทำสลาก ภัตตรถวายพระสงฆ์ในพระอารามนั้น แล้วให้ทำกรงเบ็ด ๘ กรง กรง ใก่อ ๘ กรง กรงหมู ๕ กรง ไปรับเอาหมู เอาเข็ด เอาไก่ค้อกรมท่า ซ้ายใส่กรงหามขนมาส่งก้อย ๕ ตำรวจ แต่ณวันเดือน ๖ ขึ้น ๑๕ ค่ำ ขึ้น ๑๕ ค่ำ แรมค่ำหนึ่ง ทั้ง ๓ วัน ให้เอาดินเหนียวมาส่งทหมค้ายาววัง วันละ ๓ ก้อน

อนึ่งให้กรมท่าซ้ายเบิกเงินต่อชาวพระคลังมหาสมบัติ ซอหมื่น เป็ด
ไก่สำหรับทรงปล่อย ฅนวนเดือน ๖ ซน ๓๕ คำ ซน ๓๕ คำ แรมคำหนึ่ง
เพลาเช้า หมวนละ ๕ คำถึง เป็ดไก่วันละ ๒ คำถึง เหมือนกันทั้ง ๓ วัน
แต่กรงนั้นให้รบต่อกรมพระนครบาล

อนึ่งให้สรรพากรในเบิกเงินต่อชาวพระคลังมหาสมบัติ จักซอปลอ
ปล่อยมาเตรียมทพระที่นั่งชลึงคพิมาน ฅนวนเดือน ๖ ซน ๓๕ คำ ซน
๓๕ คำ แรมคำหนึ่ง เพลาเช้าทั้ง ๓ วัน ๆ ละ ๓๐ คำถึง

อนึ่งให้ชาวพระคลังราชการจ่ายไม้สีดา ไม้ไผ่ยา ไม้รวกให้
๕ ตำรวทำเสาโคมอารามละ ๕ ลำ ๖๕ อาราม ๒๕๖ ลำ ทำเสาชอง
ทะเซ ๖๕ ลำ ให้จ่ายให้แต่ฅนวนเดือน ๖ ซน ๓๐ คำ แล้วให้หลวงอินทร
โกษาจ่ายพันแถมรอนขนาดกลางให้วิเศษหุงเข้าทรงยาตร ๕๐๐ กุน ให้
ช่างในทำสำรับคาวหวาน ๖๐๐ กุน ให้วิเศษหุงเข้าเลี้ยงพระสงฆ์ ๓๐๐
กุน แล้วจ่ายน้ำมันมะพร้าวให้ ๕ ตำรวตามโคมระย้าในวัดพระศรีรัตน
ศาสดารามคันละ ๕ ระย้า โคมขัก ๕๗ อาราม ๒๕๖ ใบ ให้ชาวพระ
ตามประทับมรทป ๓ ชั้น ให้ชาวพระแก้วมรกตตามโคมแก้วรอยพระ
ระเบียง ให้ชาวพระวักสัทคันตามเคยอย่างแต่ก่อนให้พอทั้ง ๓ คิน เร่ง
จ่ายแต่ฅนวนเดือน ๖ ซน ๓๓ คำ แล้วให้เอาเสื่อลวดไปปูรับเสด็จทวัด
พระศรีรัตนศาสดาราม ทพระที่นั่งคสิคมหาปราสาท ทพระที่นั่งไพศาล
ทักษิณ ทพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัยด้วย

อนึ่งให้พระแก้วพระคลังสวน นายรวาง เอาใบตองตานี คอกไม้
 เขญูพรรณมาส่งที่ทิมดาบชาววัง ตองตานีวันละ ๑๐ มัด คอกไม้วันละ
 ๑๐ กลุ่ม ให้เอามาส่งฉนวนเคื่อน ๖ ขน ๑๓ ค้า ขน ๑๕ ค้า ขน ๑๕ ค้า
 เพลาเข้าทั้ง ๓ วัน

อนึ่งให้กรมนาย่ายเข้าสารสวน ให้วิเศษใส่กระดาษพระเทศนา
 ๖๐ ใบ ๆ ละ ๕ ทนาน เข้าสาร ๑๕ ถึง ทรงบาตรขนวันละ ๕ ถึง ๓ วัน
 ๑๕ ถึง สลากภัตร ๒๐ ถึง เข้าพระวันละ ๕ ทนาน ๓ วัน ๑๕ ทนาน
 ทรงพระเคนวันละ ๒ ทนาน ๓ วัน ๖ ทนาน ง่ายให้แก้ฉนวนเคื่อน ๖
 ขน ๑๓ ค้า

อนึ่งให้ชาวพระมาลาภุษา จัดช่างสนะให้ชาวพระคลังศุภรัตเย็บธง
 ตะเข้ทศสิง ๒๐ คน

อนึ่งให้เจ้าตงกรม เจ้ายังไม่โตตงกรมมารขไทยทานต่อกรมวัง
 ถวายพระสังฆมณเฑียรธรรมกถกเทศนาทั้ง ๓ วัน ฟากตวันออก วัด
 ประทุมคงคา กรมสมเด็จพระเดชาทิศ ๑ วัดสถิตินเทพราราม กรม
 พระพิทักษ์เทเวศร์ ๑ วัดมหาธาตุวรวิหาร เจ้าฟ้าอิศราพงศ์ ๑ วัดราช
 บุรณะ กรมหมื่นนเทศวรวิลาส ๑ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม
 กรมหมื่นนฤมิตรภักดี ๑ วัดบวรนิเวศวรวิหาร พระองค์เจ้ายุคนธร ๑
 วัดชนะสงคราม กรมหมื่นมนตรีรักษา ๑ วัดสระเกษ กรมหมื่นเชษฐา
 ธิเบศร์ ๑ วัดจักรวรรดิราชาวาส กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ ๑ วัด
 สมอราย กรมหมื่นนอศุลยลักษณสมบัติ ๑ ฟากตวันตก วัดโมฬีโลก

กรมขุนนราธิวาส ๑ วัดหงษ์ กรมหลวงเทเวศร์วชิรพันธ์ ๑ วัดสุวรรณ
 งาม กรมหมื่นนอกรมรัตนราช ๑ วัดระฆัง กรมหมื่นอมรมนตรี ๑ วัด
 อรุณราชอาราม กรมหลวงวงษาธิราชสนิท ๑ วัดอมรินทร์ หม่อมเจ้า
 ทินกร วังหลัง ๑ วัดราชโอรส กรมหมื่นอมเรนทรขนิษฐ ๑ วัดราช
 ลีทศ พระองค์เจ้าชดเชอพงศ์ ๑ วัดหนึ่ง กรมหมื่นราชสีหวิกรม ๑
 รวม ๒๐ อาราม ไหรบผ้าสยง ๓ ผืน กระจาก ๓ ใบ เทียนตหนึ่งสื่อ
 ๓ เล่ม เทียนสำหรับกณท์ ๓ มัด อูปสำหรับกณท์ ๓ มัด เหมือนกัน
 ทั้ง ๒๐ พระอาราม ๆ ละ ๓ วัน ให้ไปขมกกรมวัง เฉลวันเดือน ๖
 ขึ้น ๑๕ ค่ำ เพลาเช้า

อนึ่งให้หมองไชย มโหรี ขพาทย กลองแขก แตรสังข์ คอย
 เตรียมประโคมพระสงฆ์สวดมนต์ พระสงฆ์ฉัน เวียนเทียนพระที่นั่งกุสิต
 มหาปราสาท พระที่นั่งไพศาลทักษิณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ให้
 พระอมทนต์เพลาทั้ง ๓ แห่ง พระแก้วมรกต ๓ วันด้วย

อนึ่งให้หัวพนมทาศไทยไปตรวจตราดูโคมรูปตรา ดูพวงคอกไม้
 ชงข้าราชการแขวนในวัดพระศรีรัตนศาสดารามทั้ง ๓ วัน ถ้ากรมโตขาด
 ให้ขอกผู้รับสั่ง

อนึ่งให้ราชบัณฑิต ให้ข้าพระแก้วตรวจตราดูพวงคอกไม้สักที่ข่า
 ราชการแขวนในพระระเบียงทั้ง ๕ คำน ห้ามอย่าให้ผู้ใดทงผู้ใดเย่อ
 สิ่งของแขวนไว้อย่าให้ย่นเย็นไปไต่ แล้วให้เอาขาวดูโคมรูปตรา ขาวดู
 พวงคอกไม้ ในวัดทุกเกล้า ๆ ถวายพระราชกศล

อนึ่งให้พันพุ่มอนราช พันเทพราช เกณฑ์เลขไปรับเข้ากระทรวง
 ท่อกรมวังที่ประตูสนามราชกิจไปถวายวัดราชบูรณะคาวหวาน ๕๐ กระทรวง
 วัดสระเกษคาวหวาน ๕๐ กระทรวง วัดขจรนิเวศคาวหวาน ๕๐ กระทรวง วัด
 พระเชตุพนคาวหวาน ๕๐ กระทรวง วัดสุทัศน์คาวหวาน ๕๐ กระทรวง วัดระฆัง
 คาวหวาน ๕๐ กระทรวง วัดอรุณคาวหวาน ๕๐ กระทรวง วัดราชโอรสคาว
 หวาน ๕๐ กระทรวง เป็นคน ๒๕๐ คน ให้มีสำแหกรมมิกาน มีนายหมวดคุม
 ไปถวายฉนวนเดือน ๖ ชน ๑๕ คำเพลาเช้า แล้วให้ตั้งถวายพระสงฆ์
 สักยกรณหน้าพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย

อนึ่งให้ทนายเลือก ให้กรมวัง ยกสำรับคาวหวานถวายพระสงฆ์
 ที่พระที่นั่งสุทไธสวรรยปราสาท ฉนวนเดือน ๖ ชน ๑๕ คำเช้า ที่พระที่นั่ง
 ไพศาลีทักษิณ ฉนวนเดือน ๖ แรมคำหนึ่งเช้า ที่พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย
 ฉนวนเดือน ๖ ชน ๑๕ คำเช้า ทั้ง ๓ วัน

อนึ่งให้มหาดไทย กลาโหม สัสดี เกณฑ์ข้าราชการพระยา
 พระหลวง ฝ่ายทหาร พลเรือน เข้ามาช่วยปรนนิบัติพระสงฆ์ที่พระที่นั่ง
 สุทไธสวรรยปราสาท ฉนวนเดือน ๖ ชน ๑๕ คำเพลาเช้า ที่พระที่นั่งไพศาลี
 ทักษิณ ฉนวนเดือน ๖ แรมคำหนึ่งเพลาเช้า ที่พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย
 ฉนวนเดือน ๖ ชน ๑๕ คำเพลาเช้า รับแวนเวียนเทียบทั้ง ๓ แห่ง

ให้มหาดไทย ๖๐ คน กลาโหม ๓๐ คน ทั้ง ๓ วัน เวียนเทียบ
 พระแก้วมรกต ฉนวนเดือน ๖ ชน ๑๕ คำ ชน ๑๕ คำ แรมคำหนึ่งเพลา
 บ่ายทั้ง ๓ วัน

แล้วให้หมายบอกข้าทูลของอุลพระบาทย์ใหญ่ผู้น้อยทำโคมรูป
ตราสำหรับตำแหน่งที่ฝึกกันเข้ามาแขวน ฉนวนเคอน ๖ ขน ๓๔ คำ
ขน ๓๕ คำ แรมคำหนึ่ง เพลาคำทั้ง ๓ คน

แล้วให้หมายบอกข้าราชการฝ่ายทหาร พลเรือน แลเจ้าตงกรม
เจียงไม้โตตงกรม ในพระบรมมหาราชวัง พระบวรราชวัง ให้บำเพ็ญ
ศีลทานการกุศลจงทุกคน

อนึ่งให้กรมท่าขวาหรงเข้าอย่างเทศมาถวายพระสังฆมณฑลพระที่นั่ง
อมรินทรวินิจฉัย ฉนวนเคอน ๖ ขน ๓๔ คำ ๒๘ รูปเพลาเข้า ทพระที่นั่ง
คสิคตมหาปราสาท ฉนวนเคอน ๖ ขน ๓๕ คำ ๒๘ รูปเพลาเข้า ทพระที่นั่ง
ไพศาลทักษิณ ฉนวนเคอน ๖ แรมคำหนึ่ง ๓๐ รูปเพลาเข้า

อนึ่งให้มหาดเล็กจกเครื่องขาศมถวายพระสังฆมณฑลพระที่นั่งอมรินทร
วินิจฉัย ฉนวนเคอน ๖ ขน ๓๓ คำย้าย ขน ๓๔ คำเข้า ๒๘ รูป ทพระ
ที่นั่งคสิคตมหาปราสาท ฉนวนเคอน ๖ ขน ๓๔ คำย้าย ขน ๓๕ คำเข้า
๒๘ รูปทพระที่นั่งไพศาลทักษิณ ฉนวนเคอน ๖ ขน ๓๕ คำย้าย แรม
คำหนึ่งเข้า ๓๐ รูปทั้ง ๓ วัน

แล้วให้รับเครื่องทองน้อยต่อท่านข้างใน ๓ สำรับทั้งสคปกรณทพระ
ที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ฉนวนเคอน ๖ ขน ๓๕ คำเข้า

อนึ่งให้สนมพลเรือนรับเครื่องนมพานทอง ๒ ชิ้นต่อท่านข้างในออก
มาตงบูชาพระสังฆมณฑลพระสังฆมณฑล ฉนวนเคอน ๖ ขน ๓๓ คำย้าย

TUDC

16/07/2564

สำรับ ๓ ขน ๓๕ ค้าเข้าสำรับ ๓ ตั้งทพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ฅนวนเดือน ๒
 ขน ๓๕ ค้าย้ายสำรับ ๓ ขน ๓๕ ค้าเข้าสำรับ ๓ ตั้งทพระที่นั่งกุสุมมหาปรา
 สาท ฅนวนเดือน ๒ ขน ๓๕ ค้าย้ายสำรับ ๓ แรมค้ำหนึ่งเข้าสำรับ ๓ ตั้ง
 ทพระที่นั่งไพศาลทักษิณ ใ้หม่มพุ่มเขาคอก พุ่มคอกไม้ ฐุบเทียบสำหรับ
 เครื่องให้พร้อม แล้วให้รับเครื่องนมัสการ เครื่องทองใหญ่ต่อท่านข้าง
 ในเชิญไปตั้งในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ฅนวนเดือน ๒ ขน
 ๓๕ ค้า ขน ๓๕ ค้า แรมค้ำหนึ่ง เพลาย้ายวันละสำรับทั้ง ๓ วัน ใ้หม่ม
 พุ่มเขาคอก พุ่มคอกไม้ ฐุบเทียบสำหรับเครื่องให้พร้อม

อนึ่งให้พระครูพิพิธพราหมณ์มาเจิมแวนเวียนเทียบทพระที่นั่งกุสุม
 มหาปราสาท พระที่นั่งไพศาลทักษิณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย
 พระแก้วมรกต ฅนวนเดือน ๒ ขน ๓๕ ค้า ขน ๓๕ ค้า แรมค้ำหนึ่งเพลา
 เข้าทั้ง ๓ แห่ง แล้วให้เอาสังฆเขามาเข้าค้วย

อนึ่งให้ชาวพระคลังพิมาณอากาศจักพรมจักเจิมไปยุ้ทพระที่นั่ง
 อมรินทรวินิจฉัย ฅนวนเดือน ๒ ขน ๓๓ ค้า ทพระที่นั่งกุสุมมหาปราสาท
 ฅนวนเดือน ๒ ขน ๓๕ ค้า ทพระที่นั่งไพศาลทักษิณ ฅนวนเดือน ๒ ขน
 ๓๕ ค้าย้ายทั้ง ๓ แห่ง สำหรับพระสงฆ์สวดมนต์ฉันเข้าตามเคยให้พอ

อนึ่งให้พระยาโหราเข้ามาบูชาพระที่นั่งกุสุมมหาปราสาท พระท
 นั่งไพศาลทักษิณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย เพลาเข้าทั้ง ๓ วัน

อนึ่งให้นายประตซ้ายขวาเกณฑ์เลขไปรยพันแถมรอนขนาดกลาง
 ทเจ้าภายส่งท่านข้างใน ๒๐๐ คู่ณฑประตคิน ฅนวนเดือน ๒ ขน ๓๓ ค้า
 เพลาย้ายให้ทัน

อนึ่งให้หลวงสำเร็จพระขรรค์ หลวงสรรพอาวุธ ยมพาน ๒ ชั้น
 ต่อชาวพระคลังมหาสมบัติสำหรับรองพระแสงขรรค์ & องค์ขึ้นไปตั้งบน
 พระที่นั่งเสวตรฉัตร ในพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ฅวันเดือน ๖ ขึ้น ๑๕ ค่ำ
 เพลาเช้า ที่พระที่นั่งคัสติหมหาปราสาท ฅวันเดือน ๖ ขึ้น ๑๕ ค่ำ
 เพลาเช้า แล้วให้เชิญไปตั้งบนพระที่นั่งไพศาลทักษิณ ตั้งบนพระที่นั่ง
 ภัทรวิษณุ ฅวันเดือน ๖ แรมค่ำหนึ่งเพลาเช้าให้ท่นกำหนดทั้ง ๓ แห่ง

อนึ่งให้ชาวพระมาลาภษาเชิญพระอัฐิ ๑๖ พระโกษชูออกมาตั้งที่
 พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ฅวันเดือน ๖ ขึ้น ๑๕ ค่ำเพลาเช้า แล้วให้
 เขาพระภษาโียงไปทอกสำหรับพระสงฆ์สัคยักรณ แล้วให้เชิญพระกลต
 กั้นพระอัฐิให้ท่นกำหนด

อนึ่งให้มหาดเล็ก ชาววัง ราชยาน เข้าไปเชิญพระบรมอัฐิ
 พร้อมกับชาวพระมาลาภษาออกมาตั้งในพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ฅวัน
 เดือน ๖ ขึ้น ๑๕ ค่ำเพลาเช้า

แล้วให้ราชบัณฑิต ชาววัง ช่างท่ง มหาดเล็ก ราชยาน เข้าไป
 เชิญพระไชยเงินใหญ่ พระไชยทองใหญ่ พระไชยผ้าลงยาราชาชาติ
 พระไชยก่าไหล่ทอง & องค์ออกมาตั้งที่พระที่นั่งคัสติหมหาปราสาท พระ
 ที่นั่งไพศาลทักษิณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ทั้ง ๓ แห่งให้ท่นทั้งย้าย
 ท่งเช้า

อนึ่งให้หมื่นเทวาทิตจตุรทิศ ไทรท่งเตรียมประโคมพระบรมอัฐิที่พระ
 ที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ฅวันเดือน ๖ ขึ้น ๑๕ ค่ำเพลาเช้า

อนึ่งให้พันพุมอนราช พันเทพราช จำเลยให้หลวงราชมานู
หลวงพิศณุเสนี ๒๐ คน ให้ชาวราชยาน ๑๒ คน

อนึ่งให้ชาวพระคลังศุภรัต ชาวพระคลังมหาสมบัติ จักษาศนะ
จักษะ โถนขันน้ำไปตั้งไปแต่งถวายพระสงฆ์สวดมนต์ณเสาศัทพระที่นั่งกุสุม
มหาปราสาท ที่พระที่นั่งไพศาลทักษิณ ที่พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย
ให้ทันสัปดาห์ก่อนด้วย

แล้วให้ชาวพระคลังมหาสมบัติจักพานทอง ๒ ชั้นสำหรับหนึ่ง ให้
ชาวพระมาลาภูษาตั้งรองพระบรมอัฐิ ฦวันเดือน ๖ ชั้น ๑๕ คำ ให้ทัน
กำหนด

แล้วให้จักพานทองสองชั้นส่งให้กรมแสงในซ้ายรองพระแสงขรรค์
๕ องค์ สำหรับตั้งที่พระที่นั่งกุสุมมหาปราสาท พระที่นั่งไพศาลทักษิณ
พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ทั้ง ๓ แห่ง

อนึ่งให้สังฆการนิมนต์พระสงฆ์เข้ามาสัปดาห์ก่อนพระบรมอัฐิ ที่
พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ๔๐๐ รูป ฦวันเดือน ๖ ชั้น ๑๕ คำเพลาเช้า
ให้รับเภสัชช้องคาคัดต่อวิเศษถวายพระสงฆ์ ๔๐๐ ช้อง

แล้วให้นิมนต์พระสงฆ์เข้ามาสวดพระพุทธรูป เข้ามารับพระราช
ทานฉันในพระที่นั่งกุสุมมหาปราสาท ในพระที่นั่งไพศาลทักษิณ ใน
พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ทั้ง ๓ แห่ง

แล้วให้นิมนต์พระสงฆ์เทศนาทวักพระศรีรัตนศาสดารามคนละ
กัณฑ์ทั้ง ๓ คน เมื่อจะนิมนต์พระสงฆ์ฉันให้ทูลท่านกรมหมื่นนอดม
รัตนราชเสียบก่อน

อนึ่งให้แม่พระราชกศลพระบรมวงศานุวงศ์ข้างหน้าข้างใน แล
ข้าราชการที่ไต่รับพระราชทานเครื่องยศทำสำรับถวายพระสงฆ์
เสมอของคัลระย

ในพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ฅวันเดือน ๖ ฅน ๓๕ ค่ำเช้า ทรง
ประเด็น ๓ กรมสมเด็จพระเทศาศิศร ๓ กรมพระพิทักษ์เทเวศร์ ๓
กรมหลวงมหิศวรินทรามเรศ ๓ กรมหลวงเทเวศร์วชิรนทร์ ๓ กรม
หลวงสรรพศิลป์ปรีชา ๓ กรมหลวงวงษาธิราชสนิท ๓ กรมหมื่น
ถาวรวรยศ ๓ กรมหมื่นอลงกฎกฤปรีชา ๓ กรมหมื่นวรศักรพิศาล ๓
กรมหมื่นภูบาลบริรักษ์ ๓ กรมหมื่นวรจักรธรรมาภาพ ๓ สมเด็จพระเจ้า
มหา มาลา ๓ สมเด็จพระเจ้าพระยาองค์น้อย ๓ เจ้าพระยาบดินทร ๓
เจ้าพระยาธรรมาธิกรณ์ ๓ เจ้าพระยาพลเทพ ๓ เจ้าพระยาบรมราช ๓
พระยามหาอำมาตย์ ๓ พระยาเพชรพิไชย ๓ พระยาราชสุภาวดี ๓
พระยาไชยภูกราชเศรษฐี ๓ พระยาราชภักดี ๓ เจ้าหมื่นสรรพเพชภักดี ๓
เจ้าหมื่นเสมอใจราช ๓ เจ้าหมื่นไวยวรนาถ ๓ เจ้าหมื่นศรีเสาวภย์ ๓
รวม ๒๘

ในพระที่นั่งสุทโธมหาราสาท ฅวันเดือน ๖ ฅน ๓๕ ค่ำเช้า ทรง
ประเด็น ๓ กรมหมื่นเชษฐาธิเบนทร์ ๓ กรมหมื่นอมเรนทรบดินทร์ ๓
กรมหมื่นภูมินทรภักดี ๓ กรมหมื่นราชสัทวกรม ๓ กรมหมื่นอดุลย
ลักษณสมบัติ ๓ กรมหมื่นอดิศรตนาธิราช ๓ กรมหมื่นภูยติราชฤไทย ๓
กรมหมื่นนมหเศศวรศีวิลาศ ๓ กรมหมื่นวิศณนารณนิภาธร ๓ พระองค์
เจ้าสุบรรณ ๓ พระองค์เจ้าชมพูนุท ๓ พระองค์เจ้าสิงหรา ๓ พระองค์

เจ้ากรมเวศ ๑ พระองค์เจ้าวยกร ๑ พระองค์เจ้ารองทรง ๑ กรมหมื่น
 มนตรรึกษา ๑ กรมหมื่นเทวานฤกษ์ ๑ พระองค์เจ้าชกเชอพงค์ ๑
 พระองค์เจ้ามหาหงษ์ ๑ พระองค์เจ้ามงคลเลิศ ๑ พระองค์เจ้าจตุราภรณ์ ๑
 พระยาอภัยวรณฤทธิ ๑ พระยาศรีพิพัฒน์ ๑ พระยาवरพงศ์พิพัฒน์ ๑
 พระยาสมุขตยาธิบาล ๑ พระยาราชานุประพันธ์ ๑ พระยาราชวรานกุล ๑
 พระยาพิพิธโกไคย ๑ รวม ๒๘

ในพระที่นั่งไพศาลทักษิณ ฉนวนเดือน ๒ แรมค่ำหนึ่งเช้า ช้างใน
 ทรงพระเคน ๑ พระบรมวงศ์เธอ ๕ พระเจ้าพนางเธอ ๒ พระเจ้าน้องนางเธอ ๓ พระราชวรวงศ์เธอ ๓๕ รวม ๓๐

ให้มีเจ้าสยง เกสซ์ อู๋เทียน ไทยทานถวายพระสงฆ์ตามศรัทธา

หมายเหตุร้อยพระองค์อกไม้

ด้วยพระยาบำเรอภักดิ์ รับพระบรมราชโองการใส่เกล้า ๆ ทรง
 พระกรุณาโปรดเกล้า ๆ สั่งว่า ฉนวนเดือน ๒ ขึ้น ๑๔ ค่ำ ๑๕ ค่ำ แรมค่ำ
 หนึ่ง เป็นวันพระพุทธเจ้าประสูติ, ไต่ศรั้ง, นิพพาน, ยิ่งกว่าตรุษกว่า
 สงกรานต์ ทรงพระราชอุทิศทานการพระราชกุศล พระสงฆ์จะไต่สวด
 พระพุทธมนต์แลรับพระราชทานฉัน ในวิสาขบูชาวันนี้ ให้เกณฑ์ชาตูล
 ลออง ๆ ผู้ใหญ่ผู้น้อยร้อยพระองค์อกไม้ ตะขாய, กล้วย, กล้วย, กล้วย, กล้วย,
 ผลห้อยคามาท ในพระที่นั่งสุทโธมหาราสาท พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย
 ให้เกณฑ์

เจ้าพระยาอมราช	ร้อยตาข่ายใหญ่ขมขกณ	} กบขาราชการ
เจ้าพระยาธรรมาภิกรณ์	ร้อยตาข่ายใหญ่เสวตรฉัตรณ	
เจ้าพระยาพลเทพ	ร้อยตาข่ายใหญ่อุรุทิศณ	

ขุนบริบท ๑ ขุนเทพธัญญา ๑ ขุนธัญญาภิกร ๑ รวมกรมมหาด
ไทย ๓ ร้อยภู่งกลนคนละ ๑ พวง

ขุนพนงพิชัย ๑ ขุนอภยพิณง ๑ ขุนกจิวิจารย์ ๑ ขุนชำนาญวินิจฉัย ๑
รวมกรมท่า ๔ ร้อยภู่งกลนคนละ ๑ พวง

ขุนบริรักษ์ ๑ ขุนทรงธวัช ๑ ขุนพิทักษ์ธานี ๑ ขุนธวัชบาล ๑
ขุนโลกบาล ๑ ขุนทรายาล ๑ ขุนนรบาล ๑ รวมกรมเมือง ๗ ร้อยภู่งกลน
คนละ ๑ พวง

หลวงศรีราชบุตร ๑ หลวงวุดมามาตย์ ๑ ขุนราชขัณญา ๑ ขุน
มรสถานการ ๑ รวมกรมล้อมวัง ๔ ร้อยภู่งกลนคนละ ๑ พวง

ขุนอินทรธัญญา ๑ ขุนธัญญาศศิ ๑ ขุนศรีธัญญาราช ๑ ขุนเทวา
วิจารย์ ๑ ขุนศรีโสภณ ๑ ขุนชำนาญศศิ ๑ รวมกรมวัง ๖ ร้อยภู่งกลน
คนละ ๑ พวง

ขุนพรหมสภ ๑ ขุนเทพสภ ๑ ขุนราชสภ ๑ ขุนสภการ ๑ ขุน
สภไชย ๑ ขุนสภเทพ ๑ ขุนสภทิพ ๑ ขุนเสพสภ ๑ รวมศาลแพ่ง ๘
ร้อยภู่งกลนคนละ ๑ พวง

พระมหाराชครูปโรหิต ๑ พระมหाराชक्रमหิธร ๑ พระมหाराช
ครูปิเชต ๑ พระไกรสิทธิ์ ๑ พระเกษม ๑ รวมกรมลกชน ๕ ร้อยตาข่าย
คนละ ๑ พวง ในพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ถนนเทอน ๖ ขน ๑๕ คำ
เพลาเข้า

เจ้าพระยานิกรบดินทร ร้อยตาข่ายใหญ่อุรุทิศ	๑	} กษัตราธิการ
พระยามหาอำมาตย์ ร้อยตาข่ายใหญ่ขมบก	๑	
พระยาโชฎุกราชเศรษฐี ร้อยตาข่ายใหญ่เสวตรฉัตร	๑	
พระยาราชภักดี ร้อยพวงมาลัยยาว ๑ คอกพวง	๑	

ขนอมรัตนรักษา ๑ ขนอมราภักดี ๑ ขนนราภักดีเสมียนตรา ๑
 ขนอินทร์วิเชียรชาติ ๑ ขนพรหมราชขัณฑ์ ๑ ขนวิสูตรเสนี ๑ ขนศรี
 กนกกาลพล ๑ รวมกรมพระสุรัสวดี ๗ ร้อยภูกลั่นคนละ ๑ พวง

ขนอินทร์ไกรลาส ๑ ขนแก้วไกรลาส ๑ ขนพิทักษ์สถา ๑ ขนอิน
 ทรคน ๑ ขนเทพภักดี ๑ ขนสุนทรสมบัติ ๑ ขนคลังสมบัติ ๑ ขน
 วิเศษสมบัติ ๑ ขนอภัยสมบัติ ๑ ขนอภยวเสมียนตรา ๑ ขนศรีสมบัติ ๑
 ขนภักดีสมบัติ ๑ ขนรัตนสมบัติ ๑ ขนบวรสมบัติ ๑ ขนพรหมสมบัติ ๑
 ขนสำเร็จสมบัติ ๑ ขนทิพรัตนสมบัติ ๑ รวมกรมพระคลังมหาสมบัติ ๑๗
 ร้อยภูกลั่นคนละพวง

ขนทองสี ๑ ขนทองสมุทร ๑ ขนศรีทอง ๑ รวมกรมท่า ๓ ร้อย
 ภูกลั่นคนละพวง

ขนกาญจนมณีการ ๑ ขนวิจิตรลังการ ๑ ขนวิจิตรบรรจง ๑
 รวมกรมช่างทอง ๓ ร้อยภูกลั่นคนละพวง

ขนทิพย์ไพชยนต์ ๑	ขนสกลมณฑไทร ๑	หลวงสกลพิมาน ๑
ขนพิมานรักษา ๑	หลวงวิเชียรไพชยนต์ ๑	ขนสถานพิทักษ์ ๑
ขนบรรณรักษา ๑	หลวงพิมานไพชยนต์ ๑	ขนสกลราชฐาน ๑

รวมกรมวัง ๘ ร้อยภูกลั่นคนละพวง

หลวงราชฤทธานนท์ ๓ หลวงนนทเสน ๓ รวมกรมวังนอก ๒
ร้อยภู่กลั่นคนละพวง ในพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัยวันเดือน ๖ ขึ้น ๑๓
ค่ำเวลาเช้า

พระยาราชสภาวดี ร้อยตาข่ายเสวตรฉัตรฉนวน ๓ } กับข้าราชการ
พระยาศรีพพฉนวน ร้อยพวงมาลัยยาว ๓ ศอกพวง ๓ }

พระยาสมัชชัทยาธิบาล ๓ พระยาเพชรชญา ๓ พระยาพิพิธโกไคย ๓ พระยา
อุไทยธรรม ๓ พระยารัตนอาภรณ์พิมล ๓ พระยาประสิทธิ์ศุภการ ๓ พระยา
ราไชย ๓ พระยาพิพิธไศลวิชัย ๓ พระยาราชสัมภารากร ๓ พระยาพระชา
ชีพวีรบาล ๓ พระยาอาหารบริรักษ์ ๓ พระยาหัตถการบัญชา ๓ พระยา
พิพิธโกษา ๓ พระยาศรีเสาวพาหะ ๓ พระรองเมือง ๓ พระเทพผล ๓
พระอัคนเศร ๓ พระศรีสำแดง ๓ พระไชยยศสมัชชั ๓ พระรัตนโกษา ๓
พระราชโกษา ๓ พระสุนทรสมัชชั ๓ รวม ๒๒ ร้อยระย้าคนละพวง

พระวิเชียรปรีชา ๓ พระเมธาธิบดี ๓ หลวงราชากิรมย์ ๓ หลวง
อุดมจินดา ๓ หลวงศรีวรโวหาร ๓ หลวงธรรมาภิมนตรี ๓ หลวงญาณ
พิศตร ๓ หลวงญาณภิรมย์ ๓ รวมกรมราชบัณฑิตย ๘ ร้อยภู่กลั่นคน
ละพวง

หลวงเสนานนท์ ๓ หลวงพลหาไสย ๓ รวมกรมมหาดไทย ๒
ร้อยภู่กลั่นคนละพวง

หลวงศรีเทพ ๓ หลวงศรีเทพ ๓ รวมคลังวิเศษ ๒ ร้อยภู่กลั่นคน
ละพวง

หลวงขัตติยารักษ์ ๑ หลวงพิไชยเสนา ๑ หลวงโยธายวิบาล ๑
หลวงเทพาธิบดี ๑ หลวงศรีกาฬสมุท ๑ หลวงภักดีชุมพล ๑ รวมกรม
พระสุรัสวดี ๖ ร้อยภู่งัดนคนละพวง

หลวงจำเมือง ๑ หลวงสุธาพิทักษ์ ๑ รวมกรมเมือง ๒ ร้อยภู่งัดน
คนละพวง

หลวงกิจจานกิจประกาศ กรมพระธาลักษณ์ ๑ ร้อยภู่งัดนพวง ๑
หลวงพิบูลย์สมบัติ ๑ หลวงสวัสดิโกษา ๑ หลวงอินทร์โกโคย ๑
หลวงวิเศษโกศา ๑ หลวงสุนทรสมบัติ ๑ หลวงพิพิธสมบัติ ๑ หลวง
พิบูลย์สมบัติ ๑ หลวงอุทยานาธิกรณ์ ๑ หลวงเกษสมบัติ ๑ หลวงเทพ
รัตนรินทร์ ๑ หลวงมโหฬรรักษ์ ๑ หลวงสุวรรณภักดี ๑ หลวงเทพ
สมบัติ ๑ หลวงทิพสมบัติ ๑ หลวงรักษาสสมบัติ ๑ หลวงวิสูตรโกษา ๑
หลวงสวัสดิอุคม ๑ หลวงอินทรมนตรี ๑ หลวงมงคลรัตน์ ๑ ขุนมหา
วิสูตร ๑ ขุนวิสูตรโกษา ๑ ขุนศรีสุพรรณ ๑ ขุนศรีสาคร ๑ หลวง
อินทรโกษา ๑ รวมกรมพระคลังมหาสมบัติ ๒๔ ร้อยภู่งัดนคนละพวง

หลวงทรงพลภาพ ๑ หลวงปราบพลแสน ๑ หลวงพิไชยพาชัย ๑
หลวงศรีอัครเศษ ๑ หลวงสุนทรสินธพ ๑ หลวงวิสูตรอัคร ๑ รวมกรม
ม้า ๖ ร้อยภู่งัดนคนละพวง

หลวงเส้นหัสริชิต ๑ หลวงสนิทชาวุธ ๑ รวมกรมแสง ๒ ร้อย
ภู่งัดนคนละพวง

ขมังกัศร ๑ ขมังกัศย์ ๑ หลวงวิเศษสรพล ๑ รวมกรมกลา
โหม ๓ ร้อยภู่งัดนคนละพวง

หลวงนรินทร์ขำภรณ์ ๓ หลวงสุนทรภรรยา ๓ หลวงเทพภรรยา ๓
 หลวงพิทักษ์สุวรรณ ๓ ขุนพินิภรรยา ๓ ขุนสุวรรณมาลา ๓ ขุนสมาลี ๓
 ขุนกนกราชา ๓ รวมกรมช่างทอง ๘ ร้อยเอกกลิ่นคนละพวง
 พระศักริต ๓ ฆมนรัตโกษา ๓ ฆมนวิสูตรสมบัติ ๓ รวมพระคลัง
 ศักริต ๓ ร้อยเอกกลิ่นคนละพวง

หลวงเทพราชธาดา ๓ หลวงชัยยา ๓ หลวงศรีสังขกร ๓ หลวง
 ศรีมโหสถ ๓ หลวงญาณประภาศ ๓ หลวงจักรปาณี ๓ ขุนไชยชาญา ๓
 ขุนจินดาภิรมย์ ๓ ขุนพิเชตพิไลย ๓ ขุนราชธานิระพีเนตร ๓ ขุนเกษตร
 ธราธิการ ๓ รวมกรมลูกขุน ๑๑ ร้อยเอกกลิ่นคนละพวง ในพระที่นั่งสุลลิต
 มหาปราสาท ฅวันเดือน ๖ ขน ๓๕ ค่าเวลาเช้า

ทรงให้เร่งร้อยทวยคอกมะลิสดเข้ามาส่งให้ทันตามกำหนดวัน ถ้า
 จะแขวนที่ใดให้ทูลถามสมเด็จพระเจ้า นอง ยาเออ เจ้าพามหา มาลาก่อน
 อย่าให้ขาดไต่ตามรับสั่ง

ตราโคลงวิชา ^๓ ในรัชกาลที่ ๔

พระบรมวงศานุวงศ์

กรมหลวงเทเวศร์วชิรนทร	ตรารูปนาคสามเศียร
กรมหลวงวงษาธิราชสนิท	ตรารูปนารายณ์ผอมสันธุ์
กรมหมื่นถาวรรักษ์	ตรารูปเทพตานั่งถือพระขรรค์
กรมหมื่นอลงกฎกิจปรีชา	ตราเครื่องมือฝรั่ง
กรมหมื่นวงศ์กาศพิศาล	ตรารูปหงษ์จีน
กรมหมื่นนภบาลบริรักษ์	ตรารูปเทพคาถือพระขรรค์
กรมหมื่นนวกักรอวานภาพ	ตรารูปจักร
กรมหมื่นอมเรนทรบดินทร	ตรารูปเทพตานั่งแท่นถือพระขรรค์
กรมหมื่นนฤมิตรภักดี	ตรารูปเทพตานั่งแท่นถือพระขรรค์, ถอดอกบัว
กรมหมื่นราชสีหวิกรม	ตรารูปราชสีห์ฝรั่ง, รูปธง (พระ) ยาท
กรมหมื่นอดุลยลักษณสมบัติ	ตรารูปนาคห้าเศียร, รูปคนขี่ช้าง
กรมหมื่นนอมรัตนราช	ตรารูปปลาเมืองจีน
กรมหมื่นนภคิราชหฤทัย	ตรารูปเทพตานั่งแท่นถอดอกบัว, ถอดพระขรรค์
กรมหมื่นภูไนชนนุเขนตราธิบาล	ตรารูปเทพตานั่งแท่น
กรมหมื่นนมหเศศวรวิวิลาศ	ตรารูปช่อดอกไม้ม
สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาลงกรณ์	ตรารูปเกี้ยวหยอก

• บัญชีโคลงตราที่พิมพ์นี้มิใช่ในบมระแสง พ.ศ. ๒๔๐๐ 16/0 จะเป็นปีไหนหาทราบ
ชัดไม่ แต่อยู่ในระหว่างปฏิญ พ.ศ. ๒๔๐๖ กับบขาล พ.ศ. ๒๔๐๘ นั้นเป็นแน่

กรมหม่อมอมรมนตรี

ตรารูปเทพกานั่งแท่นถือพระขรรค์

กรมหม่อมกษัตริย์ศรีศักดิ์เกษ

ตรารูปเทพกานั่งถือพระขรรค์, ถือสังข์

กรมหม่อมมนตรีรักษา

ตรารูปอรหันต์อยู่ในสังข์

พระองค์เจ้าสิงหราช

(กรมหม่อมอักษรศาสตร์โสภณ) ตรารูปเทพกานั่งถือพระขรรค์, ถือปากกา

พระองค์เจ้าชมพูนุท

(กรมหม่อมเจริญผลภูลสวัสดิ์) ตรารูปพานเครื่องบูชา

พระองค์เจ้าภมเรศ

(กรมหม่อมอมเรศวรคัมภ์) ตรารูปเทพกานั่งถือพระขรรค์, ถือดอกบัว

พระองค์เจ้าชมแสง

ตรารูปเทพกานั่งถือพระขรรค์

พระองค์เจ้ายศันธร

(กรมหม่อมอนันตการฤทธิ) ตรารูปเขมา, รางขรรค์

พระองค์เจ้าทศทรง

ตรารูปเทพกานั่งแท่น

พระองค์เจ้าราชชนิก

ตรารูปเทพกานั่งแท่นถือหางนกยูง

พระองค์เจ้ารองทรง

(กรมหม่อมสิทธิสุขุมการ) ตรารูปเครื่องทำทอง

พระองค์เจ้าชิตเชษฐพงศ์

ตรารูปดอกบัว

พระองค์เจ้ามหาหงษ์โสภาคย์

ตรารูปหงษ์ยืน

ฝ่ายทหาร

กรมพระกลาโหม

เจ้าพระยาศรีสุริยวงศ์	ตรารูปศรพระขรรค์, พระคชสีห์ใหญ่
พระยามนตรีสุริยวงศ์	ตรารูปพระคชสีห์น้อย
พระยาศรีสุรราชภักดี	ตรารูปเสือนั่นแทน
พระยาเทพอรชุน	ตรารูปเสี้ยงผายนั่นแทน
พระสุนทรวามาตย์	ตรารูปเสี้ยงผายนั่นแทน

กรมพระตำรวจ

พระยาอภัยรณฤทธิ์ จางวาง	ตรารูปหุณมานส์กรเหาะหาวเป็นทาวเป็นเคียน
พระยาอนุชิตชาญไชย จางวาง	ตรารูปหุณมาน
พระมหาเทพ เจ้ากรม	ตรารูปเทพตานั่งถือกระบี่, ถือสังข์
พระมหามนตรี เจ้ากรม	
พระพิเรนทรเทพ	ตรารูปมนุษย์ถือหอก
พระอินทรเกษม เจ้ากรม	ตรารูปมนุษย์ถือหอก, ถือเทียน
พระราชวรินทร์	ตรารูปมนุษย์ถือหอก, ถือเทียน
พระอินทรเทพ	ตรารูปมนุษย์ถือหอก
พระสุริยภักดี เจ้ากรม	ตรารูปมนุษย์พนมมือ
พระพรหมบริรักษ์ เจ้ากรม	ตรารูปมนุษย์นั่งถือทว้าย

กรมพลพันขวา

พระยามหาสุภาพ จางวาง
พระฤไทย เจ้ากรม
พระอภัยสุนทร เจ้ากรม

ตรารูปสุครีพ
ตรารูปเทพดาถือพระขรรค์
ตรารูปมนุษย์ถือกระบี่

กรมทนายเลือก

หลวงไชย ไชยชกชนะ
หลวงไชย ไชยชกผลกรร

ตรารูปเทพดาถือพระขรรค์
ตราเครื่องกระบี่กระบอง

กรมทหารใน

พระยาราชนสงคราม จางวาง
พระวิสูตร โยธามาตย์
พระราชโยธาเทพ
พระสามภพพ่าย

ตรารูปพระพิศณุกรรมถือคอง, ถือหางนกยูง
ตรารูปเครื่องจักรทำเงินตรา
ตรารูปมนุษย์ถือหอก
ตรารูปเทพตานงถือคอง, ถือพระขรรค์

กรมรักษาพระองค์เก่าใหม่

หลวงอภิบาลภูวนารถ เจ้ากรม
หลวงราชวรานุรักษ์ เจ้ากรม
หลวงกรรภยชาติ
หลวงราชเสวก

ตรารูป
ตรารูปมนุษย์ยืนใส่หมวกถือกระบี่
ตรารูปเทพตานงถือคอกบัว
ตรารูปเทพตานงถือพระขรรค์, ถือคอกไม้

กรมอาสาใหญ่

พระยาสีหราชเดโชไชย
พระยาฤทธิไกรเกรียงหาญ

ตรารูปหอกमानัสกรเหาะ
ตรารูปสุครีพเหาะถือพระขรรค์

กรมอาสารอง

พระยาพิไชยสงคราม
พระยารามคำแหง

ตรารูปพาดนั้งแทนถือตรี
ตรารูปหุณมานนั้งแทน

กรมอาสาخنทอง

พระยาวิชิตณรงค์

ตรารูปหุณมานถือพระขรรค์, ถือคอกไม้

กรมเกณฑ์หัดอย่างฝรั่ง

พระยาพิพิธเศษ ขางวาง
หลวงพิพิธณรงค์

ตรารูปฝรั่งนั้งถือขบ
ตรารูปมณุษย์นั้งถือหวาย

กรมสนมกลาง

หลวงภูเขนทรสังหนาท
หลวงอเรนทรชาติสังหาร

ตรารูปเทพตานงถือคอกไม้
ตรารูปเทพตานงถือคอกไม้

กรมอาสายี่บัน

หลวงเสนาภิมุข

ตรารูปองค์ถือสว

กรมทำตุ

หลวงเทพเศษ
หลวงสุรินทร์เศษ

ตรารูปมณุษย์ถือพระขรรค์, ถือคอกบัว
ตรารูปบัว

กลองชนะ

หลวงราชมน
หลวงพิศณุเสนี

ตรารูปเทพคาสพุ่มคอกไม้
ตรารูปเทพตานงถือพุ่มคอกไม้

เกณฑ์บุญ

หลวงพิทักษ์ราชา เจ้ากรม
ขุนโยธาพิทักษ์ ปลัด

ตรารูปองค์คตน์ง้อพระขรรค์
ตรารูปเครื่องถอบุ่น

อาสาใหม่กลาโหม

หลวงอินทโรคม

ตรารูปเทพคาถ้อพระขรรค์

ตั้งทองขวา

พระยาราม

ตรารูปเทพคานง้อพระขรรค์, ถ้อกิ่ง

อาทมาต

พระยารัตนจักร

ตรารูปมนุษย์ถ้อกิ่ง, ถ้อคอกไม้

พระยาภักตสังคราม

ตรารูปเทพคานง้อถ้อกิ่ง, ถ้อคอกไม้

กรมทวนทอง

พระอนุรักษโยธา

ตรารูปองค์คตน์ง้อแทนถ้อพระขรรค์

พระมหาสงคราม

ไปเมืองถพบุรี

คู่ชัก

หลวงสุเรนทรวิชิต เจ้ากรม

ตรา

หลวงอภัยเสนา

ตรารูปองค์คตน์ง้อพระขรรค์, ถ้อสาร

อาสาจาม

พระยาราชวังสรรค์

ตรารูปทนต์มานแต่งเครื่องนง, ถ้อศร

หลวงสรเสนี

ตรารูปองค์คชเทวา

หลวงศรีมหาราชา

ตรารูปองค์คชเทวาแทนถือนพระชรรค์

หลวงลักษมณา

ตรารูปองค์คชเทวาแทนถือนพระชรรค์

ช่างเรือไทย

หลวงวิจิตรนาวา

ช่างเรือตะนาว

ขุนวิจิตรบรรจง

ตรารูปเรือเอกไชย

ฝายลำทรง

หลวงสุนทรภิมย์

ตรารูปมนุษย์นั่งถือพายพนม

หลวงอุดมภักดิ์

ตรารูปมนุษย์นั่งถือพายพนม

กรมเรือกลไฟ

พระอรุณมพลาภิบาล เจ้ากรม

ตรารูปมนุษย์นั่งถือฉ่องไชย

หลวงชำนาญนาวากล ปลัด

ตรารูปเรือกลไฟ

กรมช่างไม้สูง

พระยาหัตถการบัญชา

ตรารูปเทพคานั่งถือนพระชรรค์

พระวิจิตรอักษร

ตรารูปเทพคานั่งถือนพระชรรค์

หลวงศรีวรยศ

ตรารูปมนุษย์ทำช่อฟ้า

กรมช่างสลัก

หลวงวิจิตรราชมนตรี

ตรารูปเทพคานั่งถือคอกมว

หลวงไพชยนต์นรินทร์
หลวงชำนาญไพจิตร

ตรารูปเทพคานั่งถือดอกไม้อัน
ตราเป็นอักษรว่าช่างฉนวน

กรมช่างหุ่น

หลวงเทพยงค์

ตรารูปเทพคานั่งถือมุกเสลา

กรมช่างสิบหมู่

ช่างแกะ

หลวงวิจิตรนฤมล

ตราเป็นอักษรว่าช่างแกะ

ช่างเขียน

หลวงพรหมพิจิตร
หลวงเพชรกรรม

ตรารูปเทพคานั่งถือพระขรรค์
ตรารูปเทพคานั่งถือภูกัน

ช่างบน

หลวงเทพธนา
หลวงกลมัยนฤมิตร

ตรารูปเทพคานั่งถือเครื่องมือ
ตรารูปเทพคานั่งถือเครื่องมือ

ช่างรัก

ขุนสุวรรณสิทธิ์

ตรารูปเทพคาถือพระขรรค์, ถือแผ่นทอง

ช่างกลึง

ขุนภมร

ตรารูปภมร

ช่างบุ

หมื่นสุวรรณ

ช่างหล่อ

ฝ่ายพลเรือน

กรมมหาดไทย

เจ้าพระยาภูธราภัย	ตรารูปจักร, พระราชสีห์ใหญ่
พระยามหาอำมาตย์	ตรารูปพระราชสีห์น้อย
พระยาราชวราณกุล	ตรารูปมนุษย์ขมมาตอง
พระยาศรีสหเทพ	ตรารูปม้าปล้อย
พระยาจำแลนบก	ตรารูปช้าง
พระราชเสนา	ตรารูปม้าปล้อย

กรมไพร่หลวง

หลวงพิศณุเทพ	ตรารูปเทพดาถือหางนกยูง
หลวงเทพนทร์	ตรารูปมนุษย์ถือหม้อ
หลวงธรรณทร	ตรารูปมนุษย์ถือหม้อกะแต

คลังวังไชย

หลวงวิสูตรสมบัติ	ตรารูปโรงเรือมีเรือลำหนึ่ง
------------------	----------------------------

กรมท่ากลาง

เจ้าพระยารวิวงศ์มหาโกษาธิบดี	ตรารูปบัวแก้ว
พระยาพิพัฒน์โกษา <small>TUDC</small>	ตรารูปดอกบัว
พระยาราชานุประพันธ์	ตรารูปดอกบัว

พระยาสุธรรมมนตรี
 พระศรีธรรมศาสตร์
 พระศีกาลาภิวารณ์
 พระพิพากษานานาประเทศกิจ

กรมทำซ้ายขวา

พระยาฯ พาราชนมนตรี	ตรารูปกำปั้นสามเส้ามีใบ
พระยาฯ ไชยภูกราชเศรษฐี	ตรารูปสำเภาสามเส้ามีใบ
พระศรียศสมบัติ	ตรารูป
พระราชเศรษฐี	ตรารูปกำปั้นมีเส้า
พระพิสดารสุวการ	ตราขี้หอมชะงวค
หลวงพิศาลผลพานิช	ตรารูปมนุษย์ถือแว่น
หลวงเทพภักดี	ตรารูปสำเภาสามเส้ามีใบ
หลวงศรียศ	ตรารูปกำปั้นสามเส้าทอผ้า
หลวงอุตรภักดีพานิช	ตรารูปโค
หลวงนนทเกษ	ตรารูปกำปั้นสามเส้าแล่นใบ
ขุนทองสื่อ	ตรารูปสำเภาสามเส้าแล่นใบ

กรมวัง

เจ้าพระยาธรรมาธิกรณ์	ตรารูปเทพดาชนนทการ
พระยาฯ บำเรอภักดี	ตรารูปเทพดา นั่งแท่นถือพระขรรค์, ถือดอกบัว
พระยาฯ ภูบาลบันเทิง	ตรารูปเทพดา นั่งถือพระขรรค์

วังนอก

หลวงนันทเสน เจ้ากรม	ตรารูปเทพคาถือพระขรรค์
หลวงราชฤทธานนท์ เจ้ากรม	ตรารูปประคัมมุนษยน์นั่งในซุ้ม

กรมเกณฑ์ขาดกวาดสนาม

ขุนกำแพงบุรี	ตรารูปมุนษยน์นั่งถือคอกบัว
ขุนศรีวงราช	ตรารูปคอกบัวบาน

กรมเมือง

เจ้าพระยามรราช	ตรารูปเทพคาชสิงห์
พระยาเพชรชฎา	ตรารูปสิงห์ยืนแท่น
พระยาเพชรปาดิ	ตรารูปสิงห์ยืนแท่น
หลวงพิศกกลาง	ตรารูปสิงห์

กองตระเวนขวา

พระอินทราธิบศักรราชรองเมือง	ตรารูปมุนษยชสิงห์ถือหม้อ
พระเทพผล เจ้ากรม	ตรารูปมุนษยชสิงห์ถือหม้อ

ไพร่หลวง

หลวงสุภาพัททกษ เจ้ากรม	ตรารูปสิงห์
------------------------	-------------

กรมนา

เจ้าพระยาพลเทพ	ตรารูปเพทยาธรรดือคอกหงกลั่น
” ”	ตรารูปเทพคาทรงเครื่องบนถือเส้นเชือก

TUDC

เจ้าพระยาพลเทพ

ตรารูปเทพกานั่งในขมบกยลลงกหงษ์

” ”

ตรารูปเทพกานั่งถือกร

” ”

ตรารูปพระพิรุณ

” ”

ตรารูปพระโคตมราช

” ”

ตรารูปเทพกายนบนแท่นถือปฏัก

” ”

ตรารูปคอกองกลน

” ”

ตรารูปกสินังคัล

พระยาประชาชีพวิบาล

ตรารูปหงษ์กายรวงเช้า

พระยาอาหารบริรักษ์

ตรารูปหงษ์กายรวงเช้า

พระพิพิธสถ์

ตรารูปเทพกาลีพระขรรค์, ถือคอกยว

พระศรีทิพ โภชน์

ตรารูปอักษร

สี่สี่

พระยาราชสุภาวดี กางวาง

ตรารูปเทพกายนถือสมุท

พระยาประมวญประมาเนพล

พระเทพาธิบดี

พระศรีภาพสมุท เจ้ากรม

ตรารูปเทพกายนถือสมุท, ถือพระขรรค์

ล้อมวังซ้ายขวา

พระยาเพชรพิไชย

ตรารูปสิงโตยืนแท่น

พระเมธีจสงคราม

ตรารูปเทพกานั่งแท่น

พระรามพิไชย

ตรารูปองค์กานั่ง

พระราชฐานบริศุค
หลวงรามรักษา

ตรารูปเทพคา ถือพระชรรค์
ตรารูปหนุมาณ ถือพระชรรค์, ถือฉิ่ง

ศาลมรรฎก

หลวงศรีราชบรม
๑๑

ตรารูปเทพคานั่ง

คลังมหาสมบัติ

พระยาราชนิกาย

ตรารูปนกวายภักษ

พระยาพิพิธโกไคย

ตรารูปเทพคานั่งถือพระชรรค์ ถือกอกขั้ว

พระไชยยศสมบัต

ข้าพระแลกลังสวน

พระแก้วศฤหรัตน เจ้ากรม

ตรารูปเทพคานั่งถือพระชรรค์

กรมสรรพากร

พระสารพากรยศ

ตรารูปพรหมนั่งแทนถือพระชรรค์,
ถือกกร

หลวงมงคลรัตน

ตรารูปพระอเทนทรคคพิณ

หลวงอินทรมนตรี

ตรารูปเทพคาคคพิณ

คลังสินค้า

พระยาศรีพิพัฒน์

ตรารูปเทพคานั่งแทนถือพระชรรค์,
ถือกอกขั้ว

พระรัตนโกษา

ตรารูปเทพคานั่งบนคอกขั้วถือพระ
ชรรค์, ถือพคคามิว

พระนารายณ์อภาย	ตรารูปเทพคานั่งถือพระขรรค์, ถือพศคามจว
หลวงพิบูลย์สมบัติ	ตรารูปเทพคานั่งถือพระขรรค์, ถือคอกบัว
หลวงสวัสดิโกษา	ตรารูปเทพคานั่งถือพระขรรค์, ถือคอกบัว
หลวงอุดมสมบัติ	ตรารูปช่อคอกไม้
หลวงวิจารณ์โกษา	ตรารูปเทพคาถือพระขรรค์, ถือสมุด

คลังราชการ

พระยาราชสัมภารากร	ตรารูปเทพคานั่งถือพระขรรค์, ถือคอกบัว
หลวงอินทรโกษา	ตรารูปพระอาทิตย์

คลังวิเศษ

พระยาราชประสิทธิ์	ตรารูปพระอิเหนา
หลวงศรีเทพ เจ้ากรม	ตรารูปมนุษย์นั่งถือพระขรรค์, ถือถุงเงิน
ขุนสุวรรณไชย เจ้ากรมช่างรัก	ตรารูปมนุษย์ถือแปรง

คลังในขวาซ้าย

พระยาสมบัติยาธิบาล เจ้ากรม	ตรารูปเทพคาถือพระขรรค์, ถือคอกบัว
พระราไชยสุริยานรักษยติ	ตรารูปพระอิเหนาซ้าย
หมื่นราชนาค ปลัด	ตรารูปนาคเคี้ยวเป็นมนุษย์
หมื่นราชภัณฑาทักษ ปลัด	ตรารูปเทพคาถือพระขรรค์

คลังพิฆานอากาศ

หลวงรัตนรักษา เจ้ากรม	ตรารูปเทพคาถือพระขรรค์, ถือคอกบัว
-----------------------	-----------------------------------

คลังสุภรัต

พระศุภรัตกาสายานุกิจ

ตรารูปเทพตานั่งถือพานผ้า
ไตร,ถือไม้บรรทัด

หมื่นวิสูตรสมบัติ ปลัด
หมื่นรศโกษา

โคมรูปเทพดา
โคมรูปเทพดา

คลังแสงสรรพยุทธ

หลวงมหามณฑลเขย

ตรารูปเทพดาถือพระแสงขอ

กรมช่าง

พระกำแพงรามภักดิ์

ตรารูปช่าง

กรมม้า

หลวงทรงพลราช

ตรารูปม้าม้วนพาดบนหลัง

หลวงปราบพลแสน

ตรารูปม้าม้วนพาดบนหลัง

หลวงพิไชยพาชี

ตรารูปม้าผูกพรวน

หลวงศรีอัครเศษ

ตรารูปม้าผูกพรวน

หลวงวิสูตรอัศว

โคมรูปม้าปล่อย

หลวงสุนทรสินธพ

โคมรูปม้าปล่อย

กรมพระอาลักษณ์

ขุนสารประเสริฐ ปลัด

โคมเขียนเป็นคอกบัว,เป็นอักษร

กรมอักษรพิมพ์

ขุนประสิทธิ์อักษรศาสตร์

ตรารูปอักษรฝรั่ง

ขุนวิจารณ์วรรณมาลาปกรณ์

ตรารูปอักษรฝรั่ง

กรมราชบัณฑิตย

พระยาปริยัติธรรมธาดา

ตรารูปเทพดาแยกพระคัมภีร์

กรมโหร

พระโหรราชบัณฑิต

ตรารูปเทพดา นั่งถือพระขรรค์,
ถือกระดานชนวน

กรมชาวที่ใหญ่ซ้ายขวา

พระยาพิพิธไศลสร้อย
หลวงเทพสมยศ
หลวงทิพสมยศ

กรมพระธรรมการ

พระธรรมการบดี
ขุนศรีประจักษ์

ตรารูปเสมาธรรมจักร
ตรารูปเสมา

กรมสังฆการี

หลวงธรรมรักษา
หลวงธรรมาธิบดี

ตรารูปมณุษย์ถือเชิงเทียน
ตรารูปมณุษย์ถือเชิงเทียน

กรมหมอ

พระยาแพทยธรรมธาดา
พระยาอมรสาครประสิทธิ์ศิลา
พระยาอภัยภักดี
พระสขมาลบริหาร

โคมรูปเทพดา
โคมรูปเทพดา
โคมรูปเทพดา
โคมรูปเทพดา

หลวงพิทักษ์
หลวงสิทธิสาร

โคมรูปเทพคา
โคมรูปเทพคา

กรมลูกขุน

พระยามุนเณตยบรรหาร
พระมหाराชครูปโรหิต
พระครูพิเชต
พระไกรศรี
พระไกรเกษมคชการ

ครารูปมือ
ครารูปหงษ์
ครารูปคอกไม้
ครารูปเทพคานงถอกคอกไม้, ถอกตราช
ครารูปสิงห์

กรมมาลาภษา

พระยาอุไทยธรรม
พระราชโกษา

ครารูปเทพคาเชิญสั่งพระ
มหามงกุฎขัตพระขรรค์
ครารูปเทพคาเชิญพระภษา

กรมแสงบันต้นโรงใหญ่

พระยาอคนสรภาย
หลวงเสนห์สรชิต
หลวงสนิทสรยุทธ

ครารูปเทพคานงถอยน
ครารูปเทพคาแยกขน
ครารูปเทพคาแยกขน

ช่างทอง

พระกาญจนานกิจ
หลวงนรินทร์รัตนอาภรณ์
หลวงสนทรรงนา

ครารูป
ครารูป
ครารูป

ช่างประดับกระจก

ขุนวิจิตรแว่นฟ้า
ขุนรจนาประดับ

ตรารูปมนุษย์ประดับกระจก
ตรารูปมนุษย์ประดับกระจก

กองการกุศล

พระสุริเยนทรามาตย์
หลวงอรรคนารัตนามาตย์

โคมเขียนเป็นอักษรกองการกุศล
โคมเขียนเป็นอักษรกองการกุศล

อาสาใหม่กรมท่า

หลวงพิทักษ์โยธา
หลวงนราเรืองเดช
หลวงมหาโยธา
หลวงศรีณรงค์
หลวงจักรงคโยธา
หลวงอาสาสำแดง
หลวงเสนานนท์
หลวงพลอาไศรย

ตรารูปเทพดาถือพระขรรค์, ถือบอกไม้
ตรารูปเทพดาถือพระขรรค์, ถือบอกไม้
ตรารูปเทพดาถือพระขรรค์
ตรารูปเทพดาถือพระขรรค์, ถือบอกไม้
ตรารูปเทพดาถือพระขรรค์
ตรารูปเทพดาถือสมุด, ถือบินสอ
ตรารูปองค์คทา
ตรารูปคอกบัว

สนมพลเรือน

พระยาอภัยนริศรามาตย์
หลวงราชปรีมาน

ตรารูปเทพดาถือพานพุ่มดอกไม้, ถือบ
เชิงเทียน
ตรารูปพระที่นั่งราเชนทร

เกณฑ์คัดแสงบัน

พระอัครเนตร

ตรารูป

พระศรสำแดง

ตรารูปเทพตานั่งถือพระขรรค์

เฝ้าพระมหาปราสาท

หลวงพิพิธมณฑลเชียร

ตรารูปเทพตานั่งถือพระขรรค์,
ถือพวงมาลัย

กรมมหาดเล็ก

พระยาประสิทธิ์ศกการ

ตรารูปเทพตานั่งถือสมท

หลวงอนรรักษ์ภักดี

ตรารูปมนุษย์ถือพระขรรค์

กรมทหารบันใหญ่

หลวงจันทการรัตน

ตรารูปบันใหญ่

บาณชี่ ไคมตราวิสาขบูชาที่ใต้พระราชทานรางวัล
รางวัลที่ ๑

๑	กรมหลวงเทเวศร์วชิรนทร์	ครานาคสามเคี้ยว
๒	กรมหลวงวงษาธิราชสนิท	รูปนารายณ์ประทมสินธุ์
๓	กรมหมื่นอลงกฎกิจปริชา	รูปปากกา, บังเวียน, ไม้พิศ
๔	กรมหมื่นวรศักดิ์กาพิศาล	หงษ์จีน
๕	กรมหมื่นวรจักรธรรมาภาพ	รูปจักรฝรั่ง
๖	กรมหมื่นราชสีหวิกรม	รูปราชสีห์ฝรั่ง
๗	กรมหมื่นนมเสศวรรคิวิลาศ	รูปช่อคอกไม้
๘	สมเด็จพระเจ้าฟ้าพาลีลงกรณ์	รูปเกี้ยวขอก
๙	พระองค์เจ้าชค	รูปคอกยิว
๑๐	เจ้าพระยาวิวิงษ์	รูปยิวแก้ว
๑๑	เจ้าพระยาภูธรราชย์	รูปจักรแลตราสีห์ใหญ่
๑๒	เจ้าพระยาธรรมา	รูปเทพคาชนนทิการ
๑๓	เจ้าพระยาขมราช	รูปเทพคาชสีห์
๑๔	เจ้าคุณกลาโหม	พระคชสีห์ใหญ่
๑๕	เจ้าคุณศรีพพฉน	เทพคาชคอกยิว, ถอพระชรรค
๑๖	เจ้าคุณมนตรี	พระคชสีห์น้อย
๑๗	พระยาอนชิตชาญไชย	หณมานทรงเครื่องนั่งแท่น
๑๘	พระยาอภยรณฤทธิ	หณมานทรงเครื่องสกรเหาะ
๑๙	พระยาสีหราชเดโช	รูปหณมานสกร

๒๐ พระยาฤทธิไกร	รูปศักรพเหาะถอพระขรรค์
๒๑ พระยาศรีสรราช	รูปเสอขนแทน
๒๒ พระยาราชนกคิ	รูปนกวายภักษ
๒๓ พระมหाराชครูปโรหิต	ตรารูปหงษ์
๒๔ พระไกรศรี	เทพคานังถอตรา, ชุคอกบัว
๒๕ พระอินทรเกษตร	มนุษย์ขนถอหอก, ถอเทียน
๒๖ พระราชวรินทร์	มนุษย์ถอหอก, ถอเทียน
๒๗ พระอรสมพลาภียาล	รูปมนุษย์ถอหมองไซย
๒๘ พระสุนทรามาตย์	รูปเลี้ยงผา
๒๙ พระรัตนโกษา	เทพทวถอพคคามจิว, ทาวเขน
๓๐ พระราชรองเมือง	รูปมนุษย์ขสงหถอหมอง
๓๑ พระภายี	รูปสิงโตจีน

โคมตราไ้รางวัลที่ ๒

๑ กรมหมนกระษัตริย์ศรีศกคิเกษตร	รูปเทพคานังถอพระขรรค์, ถอสังข
๒ พระองค์เจ้าสมพุนท	รูปพานรองเควองบุซา
๓ พระองค์เจ้ายคนธ	รูปรางบันทคิ, รูปเขา
๔ เจ้าพระยาพลเทพ	ตราเก้าทวง
๕ พระยาประสิทธิศุภการ	เทพคาถอสมค
๖ พระยามหาอำมาตย์	รูปราชสีหนอย
๗ พระยาศรีสหเทพ	รูปม้าปลอย

๘ พระยาเทพอรชุน	รูปเลี้ยงผา
๙ พระยาเพชรพิไชย	รูปสิงห์
๑๐ พระยาพิไชยสงคราม	พาลนั่งแท่นถอศร
๑๑ พระยาวิเชียตณรงค์	รูปหอนานแต่งเครื่องนั่งถอชน
๑๒ พระยาจำแสนยศ	ตรารูปช้าง
๑๓ พระยาหัตถการบัญชา	เทพคาถอพระขรรค์, ถอสมุค
๑๔ พระยาราชประสิทธิ์	นางพระฉนวนยศมขวา
๑๕ พระยาอคนัสราภัย	เทพกานั่งถอยัน
๑๖ พระยามน	ตรารูปมือ
๑๗ พระยาราชเศรษฐี	กำขันทเสาเคียวโยกาง
๑๘ พระยาโชฎูก	สำเภาสองเสาชัตโย
๑๙ พระยาสุฟ้า	รูปกำขันทสามเสามีโยกาง
๒๐ พระโหราธิบดี	เทพคาถอพระขรรค์, ถอกระดานชะนวน
๒๑ พระศรีขรภักดี	มนุษย์พนมมือ
๒๒ พระมหาเทพ	เทพกานั่งถอกระบี่, ถอสังข์
๒๓ พระพรหมขรรค์	มนุษย์นั่งถอหวาย
๒๔ พระธรรมการบดี	รูปเสมาธรรมจักร
๒๕ พระเกษมสการ	รูปสิงห์
๒๖ พระศรีรัตนไตรย	แปลงเป็นพระศรีศกโกชน

๒๗ พระวิจิตรวาทการ	เทพคานาง ^๒ ถอพระชรรค์ ^๑
๒๘ พระอังกิเนศวร	เทพคานาง ^๒ ถอยน ^๒
๒๙ หลวงวิจารณ์โกษา	เทพคานาง ^๒ ถอพระชรรค์ ^๑ , ถอสมุค ^๑
๓๐ หลวงเทพยนต์	เทพคาถอมค ^๑ เหลา ^๑
๓๑ หลวงเสนต์สิทธิ์	รูปเทพคานาง ^๒ ถอยน ^๒
๓๒ หลวงอินทรมนตรี	รูปเทพคาคค ^๑ พิณ ^๑
๓๓ หลวงอินทรโกษา	รูปคอกขัว ^๒
๓๔ หลวงศรีสวัสดิ์	รูปม้าผูกพรวน ^๒
๓๕ หลวงพิบูลย์สมบัติ	เทพคาถอ ^๑ พระชรรค์ ^๑ , ถอคอกขัว ^๒
๓๖ หลวงราชฤทธานนท์	ประคูน ^๒ นุษย์ ^๑ นั่ง ^๑ ใน ^๑ ขุม ^๑
๓๗ หลวงกรรภัยบาทว์	เทพคาถอ ^๑ คอกขัว ^๒
๓๘ หลวงนราเรืองเดช	เทพคานาง ^๒ ถอพระชรรค์ ^๑ , ถอช้อคอก ^๑ ไม้ ^๑
๓๙ หลวงพิไชยพาชี	รูปม้าผูกพรวน ^๒
๔๐ ขุนทองสี	รูปสำเภาสามเสา ^๑ แล่น ^๑ ใบ ^๑
๔๑ ขุนวิจิตรแว่นฟ้า	มนุษย์ ^๑ นั่ง ^๑ ประดับ ^๑ กระงก ^๑

โคมตราได้รางวัลที่ ๓

๑ กรมหมื่นถาวรรยศ	เทพคาถอ ^๑ พระชรรค์ ^๑
๒ กรมหมื่นภูบาลบริรักษ์	เทพคานาง ^๒ ถอพระชรรค์ ^๑
๓ กรมหมื่นอมรมนตรี	เทพคาถอ ^๑ พระชรรค์ ^๑

- ๔ พระองค์เจ้าสิงหรา
(กรมหมื่นอักษรสาสนโสภณ) เทพคาถอพระขรรค์, ถอปากกา
- ๕ พระยาราชาสุภาวดี เทพคาถย่นถอสมทสองมือ
- ๖ พระยาราชาวรานกุล รูปมณุษยขมาถออง
- ๗ พระยาประชาชีพวิบาล รูปหงษ์ คายรวงเข้า
- ๘ พระยาอาหารบริรักษ์ รูปหงษ์ แผลงคายรวงเข้า
- ๙ พระยาเพชรชฎา รูปสิงห์ยืนแท่น
- ๑๐ พระยาเพชรปาณี รูปสิงห์ยืนแท่น
- ๑๑ พระยาอุไทยธรรม เทพคาถเชิญลึงพระมหามงกุฎชัตพระขรรค์
- ๑๒ พระยาภูบาลบันเทิง เทพคาถอพระขรรค์
- ๑๓ พระยาราชาอนุประพันธ์ รูปคอกบัว
- ๑๔ พระยามหานครภาพ รูปสคริปถอพระขรรค์เหาะ
- ๑๕ พระยาอภินทริกามาตย์ รูปเทพคาถอเทยน, ถอพาน
- ๑๖ พระอินทราธิบดี รูปเทพคาถอพระขรรค์, ถอสังข์
- ๑๗ พระราชมานู เทพคาถพุ่มคอกไม้ทอง
- ๑๘ พระอภัยสุนทร รูปมณุษยถอกระบี่
- ๑๙ พระอินทรเทพ รูปมณุษยถอหอก
- ๒๐ พระหฤทัย รูปเทพคาถอจักร, ถอพระขรรค์
- ๒๑ พระราชเสนา รูปม้าปล่อย
- ๒๒ พระศุภรัต เทพคาถอพระขรรค์, ถอพานผ้าไตร

๒๓ พระปริยัติ	เทพคาแบกคัมภีร์, ถอดคอกบัว
๒๔ พระราชโกษา	เทพคาเชิญพานพระภษา
๒๕ พระสรพากร	รูปพรหมถอดพระชรรค์
๒๖ พระพิพิธสาส์	เทพคาถอดพระชรรค์, ถอดคอกบัว
๒๗ พระศรีเสนา	รูปม้าผูกเครื่อง
๒๘ พระน่านาพิธภษา	เทพคาถอดพระชรรค์, ถอดพคความจว
๒๙ หลวงพิทักษ์โยธา	เทพคาถอดขันคอกบัว
๓๐ หลวงสุนทรภรมย์	มนุษย์นั่งถอดพายพนม
๓๑ หลวงอุดมภักดี	มนุษย์นั่งถอดพายพนม
๓๒ หลวงอนรรักษ์ภักดี	เทพคาถอดพระชรรค์, ท้าวแสน
๓๓ หลวงพพิธมนตรี	เทพคาถอดพระชรรค์, ถอดพวงมาลัย
๓๔ หลวงนนทเสน	เทพคาถอดพระชรรค์
๓๕ หลวงศรียศ	กำขันทสามเส้าทอกทำ
๓๖ หลวงนนทเทศ	รูปกำขันทสามเส้าเล่น
๓๗ หลวงไชยไชคชกชนะ	รูปโล่ห้ำ, ง้าว, คายสองมือ
๓๘ หลวงอุดมสมย์ค	รูปช่อคอกไม้
๓๙ หลวงสวัสดิ์โกษา	เทพคาถอดพระชรรค์, ถอดคอกบัว
๔๐ หลวงสุนทรเทศะ	รูปแท่นคอกบัว
๔๑ หลวงอินทโรคม	เทพคานั่งถอดพระชรรค์
๔๒ หลวงจักรรงค์โยธา	เทพคาถอดพระชรรค์

- ๕๓ หลวงทรงพลราย
 ๕๔ หลวงปราบพลแสน
 ๕๕ หลวงวิสูตรอักษร
 ๕๖ หลวงสุนทรสินธพ
 ๕๗ หลวงรัตนรักษา
 ๕๘ หลวงมหามณฑลไชย
 ๕๙ หลวงสนิทสรยทอ
 ๕๐ หลวงพิทักษ์ราชา
 ๕๑ หลวงอาสาสำแดง
 ๕๒ หลวงจรณนทร
 ๕๓ หลวงเทพนทร
 ๕๔ หลวงพิศณุเสนี
 ๕๕ หลวงพลศึกกลาง
 ๕๖ หลวงเทพรนา
 ๕๗ หลวงสถาพิทักษ์
 ๕๘ หลวงกลมัยนฤมิตร
 ๕๙ หลวงวิจิตรราชมนตรี
 ๖๐ หลวงศิริวรยศ
 ๖๑ หลวงสุนทรพิมล
 ๖๒ หลวงไพชยนต์นมิตร
- รูปม้ามพานแว่นฟ้า
 รูปม้ามพานแว่นฟ้า
 มาผูกเสายงเหียน
 มาผูกเสายงเหียน
 เทพคาถอพระชรรค์, ถอหม้อแก้ว
 เทพคาถอพระแสงขอช้าง
 เทพคานงถอบน
 รูปองค์คานงถอพระชรรค์
 รูปมนุษย์ถอกินสอ, ถอสมุท
 รูปมนุษย์ถอหม้อองกะแต
 รูปมนุษย์ถอหม้อ
 เทพคานงถอพุ่มคอกไม้
 รูปสิงห์, ยนแทน
 รูปเทพคานงถอเควของมือ
 รูปสิงห์
 รูปเทพคานงถอเควของมือ
 เทพคานงถอกอกบัว
 รูปมนุษย์ถอร่างขันทก, ถอไม้คอก
 เทพคานงถอพระชรรค์, ถอกอกบัว
 เทพคาถอพระชรรค์, ถอกอกบัว

๖๓	หลวงราชวานุรักษ์	มณษย์ย่นไส้หมวกถอกกระย
๖๔	หลวงชำนาญนาวากล	รูปเรือกลไฟ
๖๕	หลวงพิศาลผลพานิช	รูปมณษย์นั่งถอน่วนเทียน
๖๖	จมนวิสุทธิสมัชค	รูปเทพคาถอพระชรรค, ถอพานผ้าไตร
๖๗	จมนรัตโกษา	รูปเทพคาถอพระชรรค, ถอพานผ้าไตร
๖๘	ขุนประสิทธิ์อักษรศาสตร์	เหล็กวิลาศหนึ่งสอฝรั่ง
๖๙	ขุนสารประเสริฐ	โคมเขียนเป็นคอกบัวเป็นอักษร
๗๐	ขุนสุวรรณไชย	มณษย์นั่งถอพระชรรค, ถอแปรง
๗๑	ขุนรจนาศระกัษ	รูปมณษย์ประทับกระจก
๗๒	ขุนโยธาพิทักษ์	รูปเครื่องถอปูน
๗๓	ขุนสุวรรณสิทธิ	เทพคาถอพระชรรค, ถอแผ่นทอง
๗๔	ขุนวิจิตรบรรจง	รูปเรือเอกไชย
๗๕	ขุนภมร	รูปภมร